

2) об'єднуються в національні холдинги для спільного захисту своїх інтересів або є структурними одиницями промислово-фінансових груп в Україні (виробництво хліба та хлібобулочних виробів, виробництво цукру, переробка м'яса).

Виходячи із запропонованого розподілу видів харчових виробництв за стадіями готовності та здатності до злиттів та поглинань, можна передбачити загальні тенденції участі досліджуваних корпорацій в процесах злиттів та поглинань. Так, корпорації I стадії можуть виступати потенційними об'єктами для придбань як з боку профільних, так і диверсифікованих корпорацій.

Корпорації II стадії є потенційними покупцями, які в силу виробничої необхідності готові до зовнішнього зростання шляхом придбання корпорацій даної або споріднених видів виробництв.

Корпорації III стадії – це корпорації, які в майбутньому можуть виступити покупцями промислових та аграрних активів як в Україні, так і у світі.

До IV стадії відносяться корпорації, які досягли найвищих показників концентрації на відповідному ринку і які при зміні зовнішніх умов господарювання можуть стати основними гравцями як на ринку консолідації промислових активів, так і інших видів реструктуризації (розподілу, відокремлення тощо).

Висновки

Успіх процесів консолідації промислових активів визначається їх здатністю та готовністю до таких придбань. Не всі кор-

порації в однаковій мірі володіють набором ресурсів, які визначають здатність корпорації до злиттів та поглинань, та сукупністю мотивів, які формують їх готовність до таких придбань.

Корпорації, частка на ринку яких є найбільшою, виявляють найбільшу готовність до придбання інших активів, а корпорації з низькою часткою на ринку виступають об'єктами таких поглинань.

Список використаних джерел

1. Більшість великих угод злиттів і поглинань мають негативні наслідки. Електрон. ресурс. – Режим доступу <http://www.management.com.ua/tend/tend289.html>
2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. Електрон. ресурс. – Режим доступу <http://ru.wikipedia.org/wiki/Google>
3. Гончарова О.М. Ринок злиттів та поглинань в сучасних умовах / Гончарова О.М. // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2012. – Випуск 27, Т. 1. – С. 279–286.
4. Назаренко Т.В. Практика злиття та поглинання: галузевий аспект / Назаренко Т.В. // Економічний простір. – 2011. – №52/2. – С. 89–94.
5. Сулевський В.В. Злиття та поглинання як фактор підвищення вартості підприємств. Електрон. ресурс. / Сулевський В.В. – Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekhp/2011_4/st12.pdf
6. Ясінська Т.В. Мотиви та економічні наслідки угод злиття та поглинання підприємств / Ясінська Т.В., Процик І.С. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12. – С. 298–301.

Є.А. НОЦОВА,

к.е.н., асистент кафедри фінансів, Київський національний університет ім. Т. Шевченка

Альтернативні методи оцінки вартості бізнесу

Розглянуті альтернативні методи оцінки бізнесу, визначені притаманні їм переваги та недоліки, окреслені можливості використання цих методів для оцінки вартості українських підприємств.

Ключові слова: оцінка вартості бізнесу, модель ціноутворення опціонів, модель доданої вартості, модель Ольсона, модель Блека – Шоулза.

Рассмотрены альтернативные методы оценки бизнеса, определены присущие им преимущества и недостатки, указаны возможности использования этих методов для оценки стоимости украинских предприятий.

Ключевые слова: оценка стоимости бизнеса, модель ценообразования опционов, модель добавленной стоимости, модель Ольсона, модель Блека – Шоулза.

Alternative methods of business evaluation are considered, their advantages and disadvantages are identified, the

possibility of usage of these methods for assessing the value of Ukrainian companies are outlined

Keywords: business evaluation, option pricing model, economic value added model, Ohlson valuation model, Black–Scholes option pricing model.

Постановка проблеми. Існування підприємств за ринкових умов господарювання вимагає постійного контролю за ефективністю їхньої діяльності, яка полягає не тільки в отриманні прибутку та його зростанні, а й у підвищенні вартості підприємства, що дозволяє покращувати його інвестиційну привабливість та залучати додаткові фінансові ресурси. У зв'язку з цим власникам підприємства, потенційним інвесторам та іншим контрагентам необхідна об'єктивна і комплексна інформація щодо його ринкової вартості.

На сьогодні існує велика кількість підходів до оцінки ринкової вартості підприємства, основними з яких є дохідний,

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

витратний та порівняльний, але їм притаманна велика кількість обмежень, що призводить до неточностей у оцінках. Особливо це стосується підприємств, що функціонують за умов нестабільної економічної та політичної ситуації, до яких відносяться і українські підприємства. Отже, виникає потреба в розробці альтернативних підходів до оцінки, які дозволять подолати існуючі недоліки, що й обумовлює актуальність дослідження цієї проблеми.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню питань оцінювання вартості підприємств та факторів впливу на неї було присвячено багато праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, а саме А.М. Поддєрьогіна, О.О. Терещенка, І.О. Бланка, М.Д. Білик, Н.Ф. Чеботарева, Т.В. Момот, Г.Й. Островської, С.В. Валдайцева, В.А. Щербакіна, А. Дамодарана, Т. Коупленда, Т. Коллера, Д. Муріна тощо.

Метою написання *статті* є дослідження існуючих альтернативних підходів до оцінки вартості бізнесу, а також визначення можливості їх застосування для оцінки вартості підприємств, що функціонують в Україні.

Виклад основного матеріалу. Порівняння відомих підходів до оцінки і аналіз ступеня їх відповідності завданням оцінки вартості підприємств в середовищі, яке динамічно змінюється, показали, що класичні методи в своєму оригінальному вигляді не дозволяють дати адекватну оцінку ринкової вартості підприємства. Проблема використання традиційних підходів до оцінки вартості бізнесу є складність врахування конкурентоспроможності та перспектив розвитку підприємства, що призводить до неточності у отриманих показниках, а також те, що отримані оцінки не задовольняють потреб широкого кола споживачів цієї інформації, оскільки використовуються для досягнення наперед визначеної мети і суттєво від неї залежать. Крім того, визначення ринкової вартості компаній країни, що розвиваються, або країн із перехідною економікою вимагає врахування підвищених ризиків, характерних для ринків, що формуються, що обумовлює необхідність модифікації традиційних оціночних методів.

Саме тому аналітики провідних країн світу активно працюють над розробкою альтернативних методик оцінки, які дозволять врахувати як фінансовий стан підприємства, так і перспективи його розвитку у майбутньому. Крім того, ці ме-

тодики ґрунтуються на використанні сучасних розробок фінансової науки та нових ринкових інструментів, а також математичного та статистичного апарату.

Оцінка ринкової вартості підприємства має ґрунтуватися на аналізі факторів, що визначають майбутню дохідність підприємства і враховувати високий ступінь невизначеності отримання майбутніх доходів [1].

Практика оціночної діяльності свідчить, що останнім часом набуває поширення використання синтетичних та математичних підходів, які ґрунтуються на поєднанні існуючих традиційних підходів і, таким чином, дозволяють уникнути недоліків, що притаманні кожному з них (табл. 1).

Розглянемо найбільш поширені альтернативні методи, а саме модель економічної доданої вартості, модель Ольсона та модель ціноутворення опціонів.

Оскільки, на думку представників зарубіжної теорії управління, основоположним фактором при визначенні ефективності управління є зростання вартості підприємства у короткостроковій та довгостроковій перспективі, переважна більшість альтернативних методів оцінки ґрунтується на оцінці новоствореної вартості.

Одним із методів управління на основі створеної вартості є метод оцінки економічної доданої вартості (EVA – Economic Value Added). В основі підходу лежить ідея, що компанія створює вартість лише в тому випадку, коли доходність інвестиційного капіталу перевищує витрати на його залучення [4]. Тому вартість підприємства дорівнює величині інвестованого капіталу, збільшеного на надбавку, яка являю собою приведену додану вартість, що створюється в кожному періоді.

Одним із способів розрахунку економічної доданої вартості є:

$$EVA = NOPAT - WACC * TA = (ROA - WACC) * TA ,$$

де *NOPAT* (net operational profit after tax) – операційний прибуток після сплати податків;

ROA – рентабельність сукупних активів;

TA – загальні активи;

WACC – середньозважена вартість власного та залученого капіталу, %.

Тоді вартість бізнесу можна оцінити за наступною формулою:

Таблиця 1. Класифікація альтернативних підходів до оцінки вартості підприємства

Підхід	Методи реалізації
Синтетичні	– Модель ціноутворення опціонів (Option Pricing Model – OPM). – модель економічної доданої вартості Б. Стюарта (EVA). – Модель ЕВО (Edwards–Bell–Ohlson valuation model). – Модель оцінки дохідності фінансових активів (Capital Asset Pricing Model – CAPM). – Модель арбітражного ціноутворення (Arbitrage Pricing Theory – APT). – модель преференцій стану за умов невизначеності (State Preference Theory – SPT). – Модель ринкової доданої вартості (MVA). – Модель доданої вартості для акціонерів А. Раппопорта (ALCAR або SVA). – Модель грошового потоку–рентабельності інвестованого капіталу (CFROI або CVA)
Математичні	– Модель нейтрального опціонного хеджування. – Біноміальна модель. – Модель Кокса – Рубінштейна. – Модель Гармана – Кольхагена

Джерело: побудовано автором на основі [2, 3].

$$V = C_0 + \sum_{t=1}^n \frac{EVA_t}{(1+WACC)^t},$$

де C_0 – власний капітал та довгострокові зобов'язання.

Особливістю цього показника є можливість оцінки ефективності альтернативних капіталовкладень, що дозволяє обрати найкращий з них. Крім того, його можна використовувати для оцінки окремих ділянок бізнесу шляхом декомпозиції показника, що дозволить виявити нерентабельні зони діяльності.

Ця модель досить широко використовується у світі, тому що вона дозволяє об'єктивно оцінити вартість підприємства, оскільки враховує вартість, створену підприємством у кожному конкретному періоді і дозволяє робити оцінку його ефективності протягом усього життєвого циклу проекту, що вигідно відрізняє цей метод від методу дисконтування грошових потоків [5].

Поряд із перевагами EVA має ряд недоліків, до яких можна віднести такі:

1. Не дозволяє оцінити довгостроковий ризик, оскільки не враховує всіх факторів, що впливають на вартість акціонерного капіталу.

2. Існує недостатньо тісний зв'язок EVA з показниками капіталізації бізнесу, оскільки за значних темпів зростання EVA темпи зростання котирувань акції можуть бути низькими або навіть відсутніми.

3. Показник зорієнтований на короткотермінову перспективу, тому не враховує можливість здійснення капітальних інвестицій, яке призводить до значних фінансових витрат та збільшують вартість капіталу.

4. Не враховує очікуваних цілей як наявних, так і потенційно можливих власників, що впливають на формування вартості підприємства, оскільки визначають напрями його діяльності.

Крім того, використання цієї моделі вимагає коригування даних для приведення їх у відповідність до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності, що вимагає володіння не тільки бухгалтерською, а й управлінською інформацією та призводить до виникнення похибок у даних і, як наслідок, до неадекватних результатів оцінки.

Використовувати переваги доходного та майнового підходів до оцінки вартості бізнесу дозволяє модель Ольсона (Edwards–Bell–Ohlson valuation model – модель EBO), яка полягає у визначенні вартості чистих активів і дисконтованого потоку «надприбутків» (перевищення прибутком середньої величини по галузі).

Додана вартість, створена власним капіталом, або очікуваний надприбуток підприємства за моделлю Ольсона розраховується таким чином:

$$EVA_{et} = (ROE_t - COE_t) * Et,$$

де ROE – рентабельність власного капіталу;

COE – норма доходності власного капіталу;

Et – власний капітал підприємства.

Ринкова вартість капіталу підприємства розраховується за формулою:

$$V = Et + \sum_{t=1}^n \frac{EVA_{et}}{(1+COE)^t},$$

де Et – балансова вартість власного капіталу.

Перевагою моделі Ольсона є те, що вона відображає процес створення вартості, а не її розподіл. Крім того, на відміну від методу дисконтування грошових потоків вона дозволяє врахувати чисті активи підприємства та передбачає прогнозування тієї частини грошового потоку, яка дійсно збільшує його вартість, оскільки залишається у розпорядженні підприємства після погашення зобов'язань. Крім того, вона дозволяє визначити, яка частина вартості підприємства виражена реальними, матеріальними активами, а яка – нематеріальними, насамперед гудвілом. Модель є простою у використанні, оскільки дані для розрахунків відображаються у фінансовій звітності підприємства.

Однією з проблем при використанні моделі Ольсона в Україні є те, що вартість активів підприємства, що відображається в звітності, не відповідає її ринковій вартості на відміну від зарубіжних країн, де використовуються міжнародні стандарти, якими передбачено здійснення регулярної переоцінки активів і зобов'язань. Крім того, виникає питання, що розуміти під прибутком, що перевищує нормальний.

Моделі доданої вартості та Ольсона пов'язані між собою, оскільки в їхній основі лежить поняття «залишковий прибуток», тобто прибуток, що перевищує нормальний рівень прибутковості. Відмінність полягає в тому, що при використанні EVA враховується весь вкладений в підприємство капітал (акціонерний і позиковий), а EBO – тільки власний (акціонерний) [1, с. 7].

Наступним підходом до оцінки, який отримав поширення у світі, є опціонний підхід, в основі якого лежать опціонні моделі ціноутворення (Option Price Model – OPM), що дозволяють моделювати та оцінювати вартість економічних об'єктів з врахуванням рівня ризику, якій не приймається до уваги при використанні інших методів. Сферою використання цього методу є оцінка нематеріальних активів, вартості акціонерного капіталу підприємства, яким загрожує банкрутство, які тільки створені або реалізують принципово нові інвестиційні проекти [6].

Суть OPM полягає в тому, що залучення коштів підприємством вважається придбанням опціону call (право викупити активи, що є заставою для боргу), термін, виконання якого співпадає з моментом погашення боргу. Якщо діяльність фірми буде успішною, її вартість буде перевищувати взяті на себе зобов'язання і виграв акціонерів складатиме різницю між цими величинами, тобто підприємство зможе погасити борг, що прирівнюється до викупу активів у кредиторів. В іншому випадку активи перейдуть до кредиторів і підприємству загрозуватиме банкрутство.

Виграш власників (S) може бути визначений на основі формули Блека – Шоулза, оскільки її використання рекомендовано Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, а саме МСБО 32, для визначення справедливої вартості опціонів:

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

$$S = V_{DCF}N(d_1) - \sum_i [D_i + I_i]e^{-rf} T_{dur}N(d_2),$$

де V_{DCF} – оцінка вартості компанії, отримана шляхом використання моделі дисконтованого грошового потоку;

$\sum_i [D_i + I_i]$ – сумарна величина основного боргу і процентних платежів (або купонних виплат);

T_{dur} – середньозважена дюрація боргу;

r_f – безризикова процентна ставка, що відповідає дюрації;

$N(d)$ – кумулятивний стандартний нормальний розподіл;

$$N(u) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^u e^{-\frac{v^2}{2}} dv - \text{таблична функція, що відповідає}$$

стандартному нормальному розподілу;

$$d_1 = \frac{\ln\left(\frac{V_{DCF}}{\sum_i (D_i + I_i)}\right) + \left(r_f + \frac{\sigma^2}{2}\right)T_{dur}}{\sigma\sqrt{T_{dur}}};$$

$$d_2 = d_1 - \sigma\sqrt{T_{dur}}$$

σ – стандартне відхилення вартості підприємства [3, с. 114].

Використовують також аналог формули Блека – Шоулза для визначення інвестиційної вартості акцій:

$$V_a = \frac{q\left(\left(\frac{1+w}{1+r_f}\right)^n e^{\frac{n\sigma v^2}{2}} - 1\right)}{1 - \frac{1+j}{1+w} e^{\frac{\sigma v^2}{2}}} + V_0 \left(\frac{1+j}{1+r_f}\right)^n e^{\frac{\sigma^2}{2}},$$

де V_a – інвестиційна вартість однієї акції;

q – значення дивідендів, фактично виплачених за останній рік;

w – відносна зміна дивідендного доходу за рік;

V_0 – фактична курсова вартість акцій;

j – відносна зміна курсової вартості акцій;

n – прогнозуємий період володіння акцією.

Вартість підприємства становить:

$$V = V_a \times Q,$$

де Q – кількість акцій.

Перевага моделі Блека – Шоулза є можливість враховувати мінливі економічні умови, характер кредиторської заборгованості та середній термін її погашення, тобто дюрацію боргу.

Використання моделі Блека – Шоулза є ускладненим за умови відсутності активного фондового ринку через відсутність необхідних даних для розрахунку. Крім того, в основі моделі Блека – Шоулза лежить припущення про постійність волатильності, яке не виконується в Україні через нестабільність економічної ситуації, яка призводить до виникнення періодів низьких та високих коливань. Ще одним обмеженням моделі є те, що її було розроблено для опціону call європейського типу на акції, за якими дивіденди не виплачуються.

Крім того, її використання ґрунтується на використанні статистичного апарату, що ускладнює розуміння та економічну інтерпретацію. З точки зору практичного застосування, використання цієї моделі вимагає використання автоматизованих обчислювальних процедур, які реалізовані у про-

грамному забезпеченні та фінансових калькуляторах, тому не становить проблеми.

Недоліки моделі опціонного ціноутворення полягають у такому:

- теорія оцінки опціонів побудована на припущенні, що портфель активів створений з використання базового активу, що активно торгується на ринку, що на відміну від біржових інструментів нехарактерно для реальних активів;

- ціна активу має визначатись на безперервній основі. Це одне з обмежень моделі Блека – Шоулза. Якщо це припущення порушено, що справедливо для багатьох реальних опціонів, модель буде недооцінювати вартість неприбуткових опціонів;

- у теорії середньоквадратичне відхилення відомо і не змінюється протягом періоду існування опціону. Це припущення особливо складно реалізувати в ситуації з довготривокими опціонами, оскільки існує велика ймовірність того, що середньоквадратичне відхилення зміниться;

- миттєве виконання опціону. Моделі засновані на припущенні, що виконання опціону відбувається миттєво. Це припущення далеко не завжди справедливо для реальних опціонів. Наприклад, виконання опціону може включати будівництво заводу або розробку нафтової свердловини, що не відбувається миттєво [7].

Ще однією проблемою в межах моделі Блека – Шоулза при використанні її на практиці в Україні є невизначеність того, які активи необхідно враховувати при розрахунку вартості опціону.

Висновки

Отже, використання альтернативних методів дозволяє подолати обмеження та недоліки традиційних підходів, оскільки враховують мінливість економічного середовища, умови погашення та обслуговування зобов'язань, дозволяють оцінити ефективність інвестицій стосовно конкретного періоду часу. Але більшість з них неможливо використовувати для оцінки вартості вітчизняних підприємств, оскільки в Україні не існує розвинутого ринку купівлі–продажу підприємств, об'єктивної інформації щодо їх діяльності, як ринкової, так і отриманою з фінансової звітності. Крім того, існуючої інформації недостатньо для проведення оцінки. Результатом цього є або неможливість використання того чи іншого методу, або необхідність здійснення великої кількості припущень, що призводить до необґрунтованості оцінок, що вимагає подальшого пристосування існуючих методик оцінки до існуючих в Україні умов господарювання.

Ще одна проблема використання альтернативних підходів в Україні полягає в тому, що вони розроблені на основі використання даних, що розраховуються на підставі використання Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та американської системи обліку GAAP. Зважаючи на те, що переважна більшість підприємств в Україні складає фінансову звітність за Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, розраховані показ-

ники вимагають коригування, що призводить до виникнення неточностей у оцінках.

Таким чином альтернативні методи необхідно використовувати разом з традиційними, що дозволить підтвердити обґрунтованість отриманих оцінок. Крім того, при виборі методу необхідно враховувати наявність даних, потрібних для оцінки та рівень їх достовірності, а також відповідність конкретним умовам та об'єктам оцінки.

Список використаних джерел

1. Иванова И.Г. Особенности оценки инвестиционной стоимости предприятий в условиях неопределенности [текст]: [монография] // Краснодар: Краснодарский кооперативный институт. Изд. В.В. Арнаутов, 2010. – 295 с.
2. Брезіцька О.В. Сучасні методичні підходи до оцінки вартості підприємства [текст] / О.В. Брезіцька // Науковий журнал «Економіка, фінанси, право». – 2010. – №1. – С. 3–8.

3. Островська Г. Оцінювання вартості підприємства як основа ефективного управління [текст] / Г. Островська // Галицький економічний вісник (економіка та управління національним господарством). – 2011. – №1(30). – С. 107–115.

4. Михаліцька Н.Я. Застосування показника доданої економічної вартості як критерію приросту ринкової вартості підприємства [текст] / Н.Я. Михаліцька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19. – С. 205–210.

5. Момот Т.В. Адаптація критичної концепції економічної доданої вартості (EVA) до економіки України [текст] / Т.В. Момот, Т.В. Гордієнко // Коммунальное хозяйство городов. – 2008. – №83. – С. 251–255.

6. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление [текст] / Т. Коупленд, Т. Колер, Д. Мурин / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 576 с.

7. Antikarov. V. Real Options: A Practitioner's Guide / Antikarov. V., Copeland, T. – New York: W. W. Norton & Company, 2001. – 372 p.

Л.Г. ОЛЕЙНИКОВА,
к.е.н., завідувач відділу фіскальної політики, податкових та митних платежів, Академія фінансового управління,
А.О. ЧОРНОЛУЦЬКА,
Запорізький національний університет

Особливості оподаткування нерезидентів у сучасних умовах

У статті досліджено поняття нерезидента та умови визнання резидентства. Визначено сутність поняття доходу з джерелом походження в Україні. Проаналізовано зміни в податковому законодавстві в питанні оподаткування нерезидентів.

Ключові слова: резидент, нерезидент, дохід із джерелом походження в Україні, податковий агент.

В статье исследовано понятие нерезидента и условия признания резидентства. Определена суть понятия дохода с источником происхождения в Украине. Проанализированы изменения в налоговом законодательстве в вопросе налогообложения нерезидентов.

Ключевые слова: резидент, нерезидент, доход с источником происхождения в Украине, налоговый агент.

In the article the concept of non-resident and residency conditions for recognition. Defined the essence of the concept of income from the source of origin in Ukraine. Analyzed changes in tax legislation in the matter of taxation of nonresidents.

Keywords: resident, nonresident, the income from the source of origin in Ukraine, tax agent.

Постановка проблеми. Оподаткування в Україні займає особливе місце в діяльності юридичних компаній та корпоративних юристів. І без того непросте податкове законодавство ускладнює маса різноманітних листів та роз'яснень

Державної податкової адміністрації. З одного боку, вони полегшують життя та роблять більш зрозумілими норми податкових законів. З іншого боку, позиції ДПАУ властива така риса, як мінливість. А коли ДПАУ змінює свою точку зору на одну й ту саму норму закону, можуть виникнути труднощі.

Останнім часом ДПАУ вирішила переглянути свою позицію щодо такого важливого для багатьох компаній питання, як оподаткування фізичних осіб – нерезидентів. Наслідками цих змін стали перевірки та податкові повідомлення–рішення про донарахування та накладення штрафів.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню оподаткування в умовах ринкової трансформації економіки присвячені праці багатьох провідних вітчизняних економістів: О.Д. Василика, І.О. Луїної, З.О. Луцишин, П.В. Мельника, А.М. Соколовської, В.М. Федосова, Л.І. Шаблістої та інших. Проте питання оподаткування нерезидентів у наукових працях названих вчених досліджуються фрагментарно, що обумовлює потребу в більш повному вивченні. Саме тому висвітлення питання оподаткування нерезидентів є дуже актуальним і вимагає більш детального дослідження.

Мета статті – дослідити поняття нерезидента та умови визнання резидентства. Визначити сутність поняття доходу із джерелом походження в Україні. Проаналізовано зміни в податковому законодавстві в питанні оподаткування нерезидентів.

Виклад основного матеріалу. Конституцією України визначено, що іноземці та особи без громадянства користують-